אלא לרב שמואל בר יהודה קמייתא משום סימפון ובתרייתא משום סימפון מאי בינייהו איכא בינייהו בדיקת חוץ מר סבר בדיקת חוץ שמה בדיקה ומר סבר בדיקת חוץ לא שמה בדיקה: **מתני'** [א] א המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו עושה ואוכלת המותר רבי מאיר אומר הקדש רבי יוחנן הסנדלר אומר ב חולין: **גמ'** [ג] אמר רב הונא אמר רב [א] ג יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה [ג] קסבר כי תקינו רבנן מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה וכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה הרשות בידה מיתיבי [ד] תקנו מזונות תחת מעשה ידיה אימא ד תקנו מעשה ידיה תחת מזונות לימא מסייע ליה המקדיש מעשה ידי אשתו הרי היא עושה ואוכלת מאי לאו בניזונת לא בשאינה ניזונת אי בשאינה ניזונת מאי למימרא אפי' [ה] למאן דאמר יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך הני מילי ה בעבד כנעני [ב] דלא כתיב ביה עמך אבל עבד עברי דכתיב ביה א עמך לא וכל שכן אשתו סיפא איצטריך ליה מותר [ג] רבי מאיר אומר הקדש רבי יוחנן הסנדלר אומר חולין ופליגא דריש לקיש דאמר ריש לקיש [ו] לא תימא טעמא דרבי מאיר משום דקסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אלא טעמא דרבי מאיר מתוך ו שיכול לכופה למעשה ידיה נעשה כאומר לה ז יקדשו ידיך לעושיהם [ז] ח והא לא אמר לה הכי כיון דשמעינן ליה לר"מ דאמר [ח] אין אדם מוציא דבריו לבטלה נעשה כאומר לה יקדשו ידיך לעושיהם וסבר רבי מאיר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם והתניא [ט] האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך או שתמות אחותיך או לאחר שיחלוץ ליך יבמיך רבי מאיר אומר מקודשת ט מהיא אין מהא ליכא למשמע מינה: המותר רבי מאיר אומר הקדש: אימת קדוש רב ושמואל דאמרי תרווייהו מותר לאחר מיתה קדוש רב אדא בר אהבה אמר מותר מחיים קדוש הוי בה רב פפא במאי אילימא במעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף לצרכיה מ"ט דמ"ד לאחר מיתה קדוש ואלא כשאין מעלה לה מזונות ולא מעלה לה מעה כסף לצרכיה מ"ט דמאן דאמר מחיים קדוש לעולם [ד] במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף לצרכיה רב ושמואל סברי תקנו

מזונות

אלא לרב שמואל בר יהודה. דאמר לעיל נמי טעם משנה ראשונה משום סימפון והשתא נמי מוקי טעם ב"ד של אחריהם משום סימפון: **מאי בינייהו.** כלומר מה ראו ראשונים להתירה מהגיע זמן ואילך ומה ראו אחרונים לומר עד שתכנס לחופה: **מר סבר.** משנה ראשונה: **בדיקת חוץ.** שבדקה ביד קרובותיו: **שמה בדיקה.** וקודם שיוציא מעותיו במזונותיה כבר בדקה הלכך תו לא חיישינן לסימפון וב"ד של אחריהם סברי אינה בדיקה עד שמתייחד עמה הוא עצמו ובודקה [ה]: **מתני'** **מעשה ידי אשתו.** במתני' (לקמן דף סד:) מפרש מה היא עושה לו משקל חמש סלעים כו': **הרי זו עושה ואוכלת.** אין מעשה ידיה קדוש על פיו ובגמרא מפרש לה: **המותר.** הקדיש את מותר מעשה ידי אשתו מה שהיא עושה לו יותר על הראוי שפסקו חכמים ולא הקדיש מעשה ידיה עצמן והמותר קנוי לו במעה כסף שתקנו לה חכמים שיתן לה בכל שבת מעה כסף לצורכיה לבד המזונות כדתנן במתניתין [י]: **רבי מאיר אומר הקדש כו'.** מפרש בגמרא: **גמ'** **איני ניזונית.** משלך: **ואיני עושה.** לך כלום אלא לעצמי: **מזוני עיקר.** תחילת תקנתא לטובתה תקנוה משום דזמנין דלא ספקה במעשה ידיה למזונות ותקנו תחילה עיקר תקנתא שיזון את אשתו והדר תקון לו מעשה ידיה משום איבה וכיון דעיקר תקנתא לטובתה ומשום דידה הואי כי אמרה לא ניחא לי בהאי טיבותא שומעין לה [כ]: **מאי לאו בניזונת.** שיש לו נכסים ומבקש לזונה ואפי' הכי תנן אין מעשה ידיה ברשותו להקדישן: **בשאינה ניזונת.** שאין לו במה לזונה: **אפי' למאן דאמר כו'.** פלוגתא במסכת גיטין: **סיפא איצטריך ליה.** לאשמועינן פלוגתא במותר דלא שייך אמזונות ואע"ג דאינה נזונת איכא [ל] למ"ד קדוש לאחר מיתה כשיירשנה וכדלקמן: **ופליגא.** דרב הונא אר"ש בן לקיש: **דבר שלא בא לעולם.** כגון מעשה ידיה שהקדישן עד שלא עשאתן: **לעושיהן.** למי שבראן וידים איתנהו בעולם אלמא קסבר יכול לכופה ואינה יכולה לומר איני ניזונית ואיני עושה: **והא לא אמר.** יקדשו ידיך אלא מעשה ידיך: **שמעינן ליה לרבי מאיר.** במסכת ערכין (דף ה.) דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה דתנן המעריך פחות מבן חדש ר"מ אומר נותן דמיו דאדם יודע שאין ערך לפחות מבן חדש וגמר ואמר לשם דמים הכא נמי אדם יודע שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וגמר ואמר לשם ידים עצמן: **לאחר מיתה.** כשתמות היא ויירשנה: **מחיים.** כשתעשנו: **לעולם במעלה לה מזונות כו'.** וה"ה נמי דמצי לאוקמא כשאין מעלה לה מזונות ומעלה לה מעה אלא משום רב דאית ליה יכולה אשה שתאמר איני ניזונית ואיני עושה ואוקי רישא דמתני' דתני עושה ואוכלת בניזונת להכי אוקי סיפא בניזונת:

מזונות

מאי לאו בניזונת. לא כשהוא זן אותה קאמר דאם כן יקדשו מעשה ידיה ואמאי עושה ואוכלת כדקאמר לקמן אי במעלה לה מזונות מאי טעמא דמאן דאמר לאחר מיתה קדוש פירוש גם מחיים יהא קדוש אלא בניזונת כלומר שהוא חפץ לזונה והיא אינה רוצה:

מתוך שיכול לכופה למעשה ידיה כו'. ומתני' דקתני עושה ואוכלת מוקי לה כרב אדא בר אהבה דבסמוך במעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף:

יקדשו ידיך לעושיהן. פירוש להקב"ה שעשאן אבל אין לפרש למלאכתן דא"כ הל"ל למעשיהן כדאמרינן בסוף פ"ק דנדרים (דף יג:):

לאחר שאתגייר. וא"ת דבסוף פ"ק דגיטין (דף יג: [ז]) אמרינן דאפילו לרבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שהוא בעולם אבל לדבר שלא בא לעולם לא והא לאחר שאתגייר הוי לדבר שלא בא לעולם ואומר ר"י דלאחר שאתגייר לא חשיב כל כך דבר שלא בא לעולם כיון שהגוף בעולם אלא שמחוסר גירות ולא דמי לנולדים דהתם לא באו לעולם כלל וכעין זה תירץ ה"ר אליעזר משנז"א מה שמקשין אהא דאמר בריש המפקיד (ב"מ דף לג:) אימור דאמר ר"מ אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כגון פירות דקל דעבידי דאתו כו' והא כל הנהו דהכא לא עבידי דאתו אלא הכא כיון שהגוף בעולם לא בעינן עבידי דאתו וא"ת אם כן מאי פריך הכא וקאמר נמי מהשיא אין הא מהשיא נמי לא שמעינן מעשה ידיה שאינם בעולם כלל והכתי מצי למימר דלא קדשי מעשה ידיה אלא דנעשה כאומר יקדשו ידיך לעושיהן וי"ל כיון דבמקולת סבר רבי מאיר כרבי אליעזר בן יעקב אית לן למימר דאף בדבר שלא בא לעולם כלל סבר כוותיה דאית ליה בהאשה רבה (יבמות צג: ושם) ובהאומר (קידושין דף סב:) דאדם מקנה ועוד מתרץ דכל הני דהכא איכא לאוקמא בדעבידי דאתו כגון ששמע מרבו שישחררנו ולאחר שימות בעליך ואחותיך כגון בגוססת ולאחר שיחלוץ ליך יבמיך באין דעתו של יבם לייבם ומיהו ק"ק מותר דקדוש לאחר מיתה אע"ג דלא עביד דאתי דליכא לאוקמא בגוססת דהא עושה מלאכה א) [מ]:

אי במעלה לה מזונות ומעלה לה מעה כסף מ"ט דמ"ד לאחר מיתה הוא קדוש. גם למ"ד מחיים הוא קדוש ה"מ למיפרך כיון דמעלה מזונות ומעה כסף אמאי עושה ואוכלת אלא משום דבעי למימר אי אין מעלה לה מזונות ולא מעה כסף מ"ט דמאן דאמר מחיים הוא קדוש נקט נמי הכא מ"ט דמ"ד לאחר מיתה הוא קדוש:

ב) **במעלה** לה מזונות ואין מעלה לה מעה כסף. אליבא דרב אדא בר אהבה מוקי לה הכי אבל רב ושמואל לא מצי מוקמי לה במעלה לה מזונות דכיון דסברי דתיקנו מזונות תחת מעשה ידיה א"כ אמאי עושה ואוכלת אלא רב ושמואל מוקמי מתניתין בשאין מעלה לה מזונות ולא מעה כסף ואם תאמר ומאי דוחקיה דרב לאוקמא מתני' לאחר מיתה לוקמה מחיים וכגון דמעלה לה מעה כסף ואין מעלה לה מזונות ויש לומר דאין רגילות שיעלה לה מעה כסף ולא יעלה לה מזונות:

קונס

עין משפט
נר מצוה

מז א ב מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה כח סמג עשין קלג טוש"ע אה"ע סי' פא סעיף א:

מז ג ד מיי' פי"ב מהלכ' אישות הלכה ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סט סעיף ד וסי' פ סעיף טו בהג"ה וסימן פא סעיף א בהג"ה:

מח ה מיי' פ"ט מהל' עבדים הלכ' ז סמג עשין עז טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף כ:

מט ו מיי' פכ"א מהל' אישות הלכה י סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' פ סעיף טו:

נ ז ח מיי' פ"ו מהל' ערכין הלכה כח סמג עשין קלג טוש"ע שם סי' פא סעיף א:

◆

תוספות רי"ד

סימפון. שמא ימצא בה מומין שבסתר ויהיה קדושיו קידושי טעות, ודבר המבטל יקרא סמפון ולפיכך נקרא השובר סימפון: **מתני' המקדיש מעשה ידי אשתו ה"ז עושה ואוכלת והמותר ר"מ אומר הקדש ור"י הסנדלר אומר חולין.** פי' אפי' למ"ד שאין האשה יכולה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה אתיא מתני' וטעמא דמילתא מפני שיכול להערים ולומר איני רוצה לזונך והיא זקוקה להתפרנס ממעשה ידיה הלכך ה"ז עושה ואוכלת ואין ההקדש על מע"י חל מפני שהוא שלה שאם לא יפרנסה בעלה תתפרנס היא ממנו והמותר מה שעשת יתר על מזונותיה של בעל [והכי תניא בתוספתא המקדיש מע"י אשתו ה"ז מעלה לה מתוכן פרנסה והשאר הקדש] ר"מ אומר הקדש דקסבר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם: **אר"ה א"ר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה.** פי' להאי סברא אפי' אותו המותר שעושה יתר על מזונותי' הוא שלה דאל"ה מאי מרווחת האשה בכך א"ו הכל שלה ומפני שעושה יתר על מזונותי' מפני זה אומרת לבעלה איני ניזונת ואיני עושה. ואי קשיא והאמרינן לקמן קונם שאני עושה לפיך א"צ להפר אלמא שמעשה ידיה הוא משועבד לבעל ואין הנדר חל עליו ואי אמרת יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה אמאי לא חייל, תשובה אע"ג דמציא למימר כ"ז שלא אמרה משועבד הוא מע"י לבעל והילכך א"צ להפר: **מיתיבי תיקנו מזונות תחת מע"י.** א) וקסבר מזוני עיקר ומע"י משום איבה וכך הלכה דהכי פסיק תלמודא כר"ה א"ר דאמר יכולה אשה שתאמר וכו': **נימא מסייע ליה המקדיש ידי אשתו ה"ז עושה ואוכלת מאי לאו דניזונית.** פי' שהבעל חפץ לזונה ואפ"ה היא עושה ואוכלת וטעמא דמילתא משום דמצי למימר א"נ וא"ע וכל מע"י שלה ואין ההקדש חל עליו ואפילו המותר שלה כדפי' והאי והמותר ר"מ אומר הקדש (שהוא) [היינו] לאחר מיתה שמה שנשאר לה ממע"י יורשה הבעל לאחר מיתתה והלכך ההקדש חל עליו שאדם מקדיש דשלב"ל: **לא כשאינה ניזונית.** פי' מהכא לא תסייע ולעולם לא מצי למימר הכי וטעמא דמערים ואינה רוצה לזונו והלכך ניזונית ממע"י ולא חייל הקדש עילוי' כדפרישית והמותר שעשת יותר על מזונותיה הוא של בעל וקדוש מחיים אליבא דר"מ:

חשק שלמה על תוס' רי"ד א) נראה דחסר כאן וצ"ל אימא תקנו מעשה ידיה תחת מזונות וקסבר מזוני עיקר וכו'.

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [נדרים פה.], ב) [ב"ק ח: ב"ב מט: גיטין עז:] לקמן ע. פג: קז:, ג) עי' תוס' לעיל מז: ד"ה זימנין, ד) לעיל מז: [לקמן נט.], ה) ב"ק פז: [ב"מ לג.] לעיל מג. גיטין יב., ו) [עי' בתוס' לעיל מז: ד"ה תקינו], ז) [ועי' תוס' לקמן דף עט: ד"ה נעשה], ח) [תמורה כו: ערכין ה. וש"נ], ט) יבמות נב: נג: ב"מ טז: קדושין סב ע"א, י) לקמן סד:, כ) לקמן פג., ל) ושם ד"ה לדבר, מ) ע"ע תוס' ב"ב עט: ד"ה אימור.

◆

תוספות ישנים

א) [מיהו יש להעמיד בזקנה ועוד יש מפרשים דכל היכא דליכא אלא חד מי יימר חשיב עבידא דאתי ודוקא התם בהמפקיד גבי כפילא לא חשיב עבידא דאתי משום דאיכא מי יימר טובא מי יימר דמיגנבא ואת"ל דמיגנבא מי יימר דמשתכח גנבא כו'. ת"י]: ב) לרב ושמואל איכא לאוקמי מתני' במעלה לה מזונות והיא אינה רוצה דבהכי מיתוקמא מתני' לכולהו לרב ושמואל באינה רוצה ולרב אדא בר אהבה בניזונת ממנו. ת"י:

◆

גליון הש"ס

גמ' מהיא אין. עירובין דף לה ע"א שבועות דף לא ע"ב:

◆

תורה אור השלם

א) וְהָיָה כִּי יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ וְאֶת בֵּיתֶךָ כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ: [דברים טו, טז]

◆

הגהות וציונים

א] [בב"ק ח ע"ב איתא אמר רב **הונא יכולה** וכו', ועי' תוס' לקמן סג ע"א ד"ה רב הונא] (גליון) אמנם מרש"י בסוף העמוד ד"ה לעולם, וכן מתוס' לקמן נט ע"א ד"ה שמא מוכח דגרסי' הכא "רב". ב] עי' לעיל מג ע"א בהגר"צ, וכ"ה כאן בס"א מכת"י: ג] כת"י **המותר:** ד] "לעולם" לא דייק שפיר לשיטת התוס' ואית ספרים דגרסי **הכא במאי עסקינן** (שמ"ק): ה] כת"י **והוא עצמו בודקה:** ו] נדצ"ל **ואיכא** (רש"ש).

◆

ליקוטי רש"י

הרי זו עושה ואוכלת. לדברי הכל. **המותר רבי מאיר אומר הקדש.** דקא סבר אע"ג דמעשה ידיה אינו יכול להקדיש הואיל ואינה ניזונית משלו מ"מ מותר על מזונותיה יכול להקדיש שיהא קדוש לאחר מיתתה. **רבי יוחנן הסנדלר אומר חולין.** דקסבר אין אדם יכול להקדיש דבר שלא בא לעולם לכשיבא לעולם לא יהא שלו אלא לאחר זמן [נדרים פה:]. **איני ניזונת.** משל בעלי [גיטין עז.]. **איני ניזונת ואיני עושה.** מלאכה דמשום תקנתא דידי דלמא לא ספקי לי מזונות במעשה ידי תקינו לי רבנן מזונות משלך תחת מעשה ידי בההיא תקנתא לא ניחא לי [ב"ק ח:]. אמזונות שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי אמרה אי אפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לטובתי שחשו לכל הנשים זימנין דלא ספקי להו מזונות במעשה ידיהן ותקנו להן מזונות ומעשה ידיהן לבעל אני איני צריכה לכך מעונגת אני ואי אפשי לעשות מלאכה אמנא לי מזונות או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי [לקמן פג.]. לו מלאכה דכי תקון רבנן מזוני להנאתה תקון זמנין דלא ספקה במעשה ידיה ואחר כך תקנו מעשה ידיה לבעלה משום איבה הלכך יכולה לומר אי אפשי [גיטין שם]. כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה וכו' והוא נוטל מלאכת ידיה תחתיהן וכו' זאת התקנה שתקנו חכמים מזונות האשה לטובתה אם אומרת אי אפשי בתקנת חכמים בזו התקנה שתקנו לטובתי דהא לדידי אינה טובה דמלאכת ידי עדיף על מזונותי אזן משלי ואעשה מלאכה לעצמי שומעין לה וכו' שיכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת משלך ואיני עושה מלאכה לך כי אם לעצמי [רשב"ם ב"ב מט:]. **מזוני עיקר.** כלומר תחלה תקנו עיקר מזונות לאשה מן הבעל בע"כ בין תעשה בין לא תעשה ואח"כ תקנו מלאכה תחת מזונות שלא תהיה לה איבה וכיון דלטובתה נתכוונו לתקן לה מזונות תחלה והיא עוקרת לומר איני חפילה בתקנה זו איני חוששת למזונותיו הרשות בידה וכיון דעקרה תקנת המזונות גם תקנת מלאכת ידיה לבעלה בטלה ממילא דכיון דמזונות אין לה גם הבעל לא יטול מלאכת ידיה [רשב"ם שם]. **מאי למימרא.** פשיטא דכיון דאין מעלה לה מזונות ודאי עושה ואוכלת דממאי מתפרנסת [נדרים שם]. **יכול הרב לומר לעבד.** כנעני. עשה עמי. מלאכה. **ואיני זנך.** אלא חזור על הפתחים [גיטין יב.]. **לאחר שיחלוץ ליך יבמיך.** קסבר האי תנא אין קידושין תופסין ביבמה לשוק [קידושין סב.].